

Vlaanderen
is landbouw & visserij

KORTEKETENBEDRIJVEN IN VLAANDEREN: HOE ZIEN ZE ERUIT?

Analyse van landbouwcijfers Statbel

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

KORTEKETENBEDRIJVEN IN VLAANDEREN: HOE ZIEN ZE ERUIT?

Analyse van landbouwcijfers Statbel

Colofon

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Auteurs

Matti Defillet, Joeri Deuninck

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq, Secretaris-generaal

Depotnummer

D/2023/3241/425

Lay-out

Departement Landbouw en Visserij

Coverfoto

©Pluk Merchtem

U kan onze privacyverklaring terugvinden op www.vlaanderen.be/landbouw/privacy

1 SAMENVATTING

Het aantal landbouwbedrijven met korte keten is in Vlaanderen in stijgende lijn. Tussen 2016 en 2020 steeg het aantal korteketenbedrijven van 2.404 naar 4.329, een toename van 80%. In 2020 bedraagt het aandeel landbouwbedrijven met minstens één korteketenactiviteit 18,6%. De hoeveerverkoop is met voorsprong de populairste korteketenactiviteit. Liefst 94% van de korteketenbedrijven voert een vorm van hoeveerverkoop uit.

Korte keten is procentueel het meest aanwezig bij tuinbouwbedrijven. Het bedrijfstype overige tuinbouw (combinaties van groenten en sierteelt) heeft het hoogste aandeel korteketenbedrijven met 54%. De aandelen korte keten binnen de veeteeltsector zijn veel lager, met percentages tussen 11 en 21%. Akkerbouw heeft eveneens een laag aandeel korte keten met 16% en de gemengde bedrijfstypes hebben percentages van 21% en 35%.

Biologische landbouwbedrijven doen meer aan korte keten dan niet-biologische landbouwbedrijven. In 2020 doet 60,9% van de biologische bedrijven aan korte keten in vergelijking met 17,8% van de niet-biologische bedrijven. De meeste biologische korteketenbedrijven zijn tuinbouwbedrijven. Binnen de gehele populatie biologische bedrijven varieert het aandeel korte keten wel sterk tussen de bedrijfstypes.

Jongere landbouwers zijn meer aangetrokken tot de korte keten. Korteketenbedrijven hebben namelijk procentueel meer bedrijfsleiders uit jongere leeftijdscategorieën dan bedrijven zonder korte keten. 28,1% van de bedrijfsleiders van korteketenbedrijven is jonger dan 45 jaar. Bij de bedrijven zonder korte keten bedraagt dit aandeel 16%. De meeste bedrijfsleiders (59,3%) van korteketenbedrijven behoren nog altijd wel tot de hogere leeftijdscategorieën '45-55 jaar' of '55-65 jaar'.

Korteketenbedrijven zijn gemiddeld groter in oppervlakte en standaardopbrengst (SO). Een gemiddeld korteketenbedrijf heeft een oppervlakte van 30,6 ha en een SO van 265.000 euro. Bij bedrijven zonder korte keten is dit 26,8 ha en 254.000 euro. Bij zowel bedrijven met als zonder korte keten is de spreiding van de oppervlakte en de bedrijfs grootte groot en worden gemiddeldes naar boven gedreven door hoge uitschieters. Binnen korteketenbedrijven heeft melkvee gemiddelde de grootste oppervlakte (59,3 ha) en groenten onder beschutting de kleinste (7,2 ha). Veeteelt heeft gemiddeld gezien grotere oppervlaktes dan tuinbouw. De SO varieert sterk tussen bedrijfstypes. Bij groenten onder beschutting heeft een gemiddeld korteketenbedrijf een SO die 200.000 euro lager is dan een gemiddeld bedrijf zonder korte keten.

De arbeidsintensiteit is gemiddeld hoger bij bedrijven met korte keten. Een gemiddeld korteketenbedrijf heeft gemiddeld 2,0 totaal aantal arbeidskrachten (gemeten in aantal jaarlijkse equivalenten) en een bedrijf zonder korte keten 1,5. Het totaal aantal arbeidskrachten hangt samen met de bedrijfs grootte, de oppervlakte en het bedrijfstype. Zowel bij bedrijven met als zonder korte keten hebben tuinbouwbedrijven de meeste arbeidskrachten, die voornamelijk bestaan uit niet-reguliere niet-familiale arbeidskrachten (bv. seizoensarbeid).

Korteketenbedrijven oefenen meer andere verbredende activiteiten uit. 10,4% van de korteketenbedrijven baat een zorg- en/of educatieve boerderij uit en 6,8% doet aan toerisme, logies en/of een andere vorm van vrijetijdsbesteding. Bij bedrijven zonder korte keten zijn deze aandelen respectievelijk 2,2% en 1,4%.

11% van de korteketenbedrijven haalt zijn volledig inkomen uit de korteketentak. 70% van de bedrijven haalt 1 tot 50% van het inkomen uit de korteketentak. Er is een omgekeerd evenredig verband tussen het inkomensaandeel en de gemiddelde bedrijfsgrootte/oppervlakte. Overige tuinbouw en groenten openlucht zijn de bedrijfstypes met procentueel de meeste 100%-korteketenbedrijven (respectievelijk 22% en 21%). Melkvee en veeteeltcombinaties hebben de laagste aandelen, met elk 6%. Bij de meeste bedrijfstypes is de gemiddelde oppervlakte het hoogst bij de inkomenscategorie '1-50%', met uitzondering van groenten onder beschutting en overige tuinbouw.

De analyses in dit rapport worden uitgevoerd met data van de landbouwenquête van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium).

//

3 BESCHRIJVENDE ANALYSE VAN LANDBOUWERS MET KORTEKETENACTIVITEITEN

3.1 AANTAL LANDBOUWBEDRIJVEN MET KORTE KETEN IN STIJGENDE LIJN

Het aandeel korteketenbedrijven in het totaal aantal landbouwbedrijven in Vlaanderen is gestegen van 10% in 2016 naar 18,6% in 2020 (zie tabel 1). In absolute cijfers waren er 2.404 landbouwbedrijven die één of meerdere korteketenactiviteiten uitoefenden in 2016. In 2020 steeg dit aantal tot 4.329 landbouwbedrijven, wat een toename is van 80% ten opzichte van 2016. Het totale aantal landbouwbedrijven in de periode van 2016 tot 2020 daalde daarentegen van 23.981 tot 23.225, een afname van 756 bedrijven (of -3,2%).

Tabel 1: Aantal en aandeel (%) korteketenbedrijven in 2016 en 2020

	Aantal (2016)	Aandeel (2016)	Aantal (2020)	Aandeel (2020)
Bedrijven met minstens één korteketenactiviteit	2.404	10%	4.329	18,6%
Totaal aantal bedrijven	23.981	100%	23.225	100%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Hoeveverkoop is met voorsprong de meest uitgeoefende korteketenactiviteit in 2020 (tabel 2). Van alle bedrijven die minstens één korteketenactiviteit uitvoeren, oefent 94% een vorm van hoeveeverkoop uit. In 2016 was dat percentage 83%. Zoals in de situering vermeld vallen ook zelfplukboerderijen onder de categorie hoeveeverkoop, waardoor de bovenstaande percentages niet enkel wijzen op de aanwezigheid van een hoefewinkel maar ook de andere vormen van rechtstreekse verkoop op het landbouwbedrijf zelf. Daarnaast verkoopt 6% van de korteketenlandbouwers landbouwproducten rechtstreeks op de markt en heeft 4% een pakketstelsysteem. 11% van de bedrijven met korte keten voert een andere korteketenactiviteit uit dan de drie bovengenoemde activiteiten.

Tabel 2: Aantal bedrijven met een korteketenactiviteit naargelang type korteketenactiviteit

	Aantal (2016)	Aandeel (2016)	Aantal (2020)	Aandeel (2020)
Hoeveverkoop	2.002	83%	4.050	94%
Verkoop op de markt	255	11%	258	6%
Pakketstelsysteem	129	5%	183	4%
Andere korteketenactiviteit	327	14%	460	11%
Totaal	2.404	100%	4.329	100%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Een landbouwer kan meerdere korteketenactiviteiten combineren. Tabel 3 toont de frequentie van de combinaties van korteketenactiviteiten in 2020. De activiteit hoeveeverkoop komt ook in deze tabel naar voren als de meest uitgeoefende activiteit. Zo heeft 83% van de korteketenbedrijven enkel hoeveeverkoop als korteketenactiviteit. Voor bedrijven met enkel een pakketstelsysteem, verkoop op de markt of andere korteketenactiviteit zijn de aandelen in 2020 respectievelijk 0,9%, 1,5% en 3,7%. Van de 4.329

korteketenbedrijven zijn er slechts 23 bedrijven, of 0,5% van alle bedrijven met korteketenactiviteiten, die de vier activiteiten combineren.

Tabel 3: Combinaties van korteketenactiviteiten in 2020

Hoeveverkoop	Pakkettensysteem	Verkoop op de markt	Korte keten - Andere	Aantal bedrijven (2020)	Aandeel bedrijven (2020)
X	X	X	X	23	0,5%
X	X	X		22	0,5%
X	X		X	32	0,7%
X	X			59	1,4%
X		X	X	40	0,9%
X		X		99	2,3%
X			X	192	4,4%
X				3.583	82,8%
	X	X	X	1	0,1%
	X	X		3	0,1%
	X		X	5	0,1%
	X			38	0,9%
		X	X	5	0,1%
		X		65	1,5%
			X	162	3,7%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

3.2 KORTE KETEN PROCENTUEEL HET MEEST AANWEZIG IN TUINBOUW

Bij de specialisatie (of typologie/bedrijfstype) van een landbouwbedrijf wordt bekeken welk aandeel van de totale standaardoutput (SO) uit een bepaalde teelt(groep) gehaald wordt. Het komt er ruwweg op neer dat als een bedrijf minstens twee derde van zijn totale output haalt uit een bepaalde teelt(groep), dit een in die teelt gespecialiseerd bedrijf is.¹

In 2020 zijn 27% van de bedrijven akkerbouwbedrijven (tabel 4). Tuinbouw neemt een aandeel van 21% in. Alle bedrijfstypes binnen tuinbouw schommelen rond de 5%. Veeteelt is de grootste groep met 38%. Melkvee en vleesvee komen hier het meest voor, met respectievelijk 13% en 10%. Varkens en pluimvee haalt 7%. Melk- en vleesvee gemengd, overige graasdieren en veeteeltcombinaties hebben allemaal aandelen onder de 5%. Tot slot is 14% een gemengd bedrijf. 5% is van het type gemengde gewassen en 9% van gewassen-veeteelt. Minder dan 1% heeft een onbekend type.

¹ Bron: Departement Landbouw en Visserij (<https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/specialisatie>)

Tabel 5: Aandeel (%) bedrijven binnen een bedrijfstype die aan korte keten doen

Bedrijfstype	Aandeel korteketenbedrijven binnen bedrijfstype
Akkerbouw	16%
Groenten onder beschutting	32%
Groenten openlucht	31%
Sierteelt & boomkwekerijen	23%
Overige tuinbouw	54%
Fruit	32%
Melkvee	21%
Vleesvee	15%
Melk- en vleesvee gemengd	18%
Varkens en pluimvee	11%
Overige graasdieren	20%
Veeteeltcombinaties	16%
Gemengde gewassen	35%
Gewassen-veeteelt	21%
Onbekend	33%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

3.3 BIOLOGISCHE BEDRIJVEN DOEN MEER AAN KORTE KETEN

Het aandeel biologische bedrijven die aan korte keten doen; stijgt tussen 2016 en 2020 van 51,9% naar 60,9% (tabel 6). Ook het aantal biologische korteketenbedrijven neemt toe in dezelfde periode, van 152 naar 283 bedrijven, een stijging van maar liefst 86%. Dat is een gevolg van zowel een toename van het aantal biobedrijven als een toename van het aandeel biobedrijven die aan korte keten doen.

Het aandeel korteketenbedrijven binnen de biologische landbouw is een pak groter dan bij niet-biologische bedrijven. Zo bedroeg het aandeel korteketenbedrijven bij niet-biologische bedrijven in 2016 en 2020 respectievelijk slechts 9,5% en 17,8% (zie tabel 7).

Tabel 6: Overzicht aantallen en aandelen (%) van korte keten bij biologische bedrijven

Korte keten aanwezig	Aantal (2016)	Aandeel (2016)	Aantal (2020)	Aandeel (2020)
Ja	152	51,9%	283	60,9%
Neen	141	48,1%	182	39,1%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Tabel 7: Overzicht aantallen en aandelen (%) van korte keten bij gangbare bedrijven

Korte keten aanwezig	Aantal (2016)	Aandeel (2016)	Aantal (2020)	Aandeel (2020)
Ja	2.252	9,5%	4.046	17,8%
Neen	21.436	90,5%	18.714	82,2%

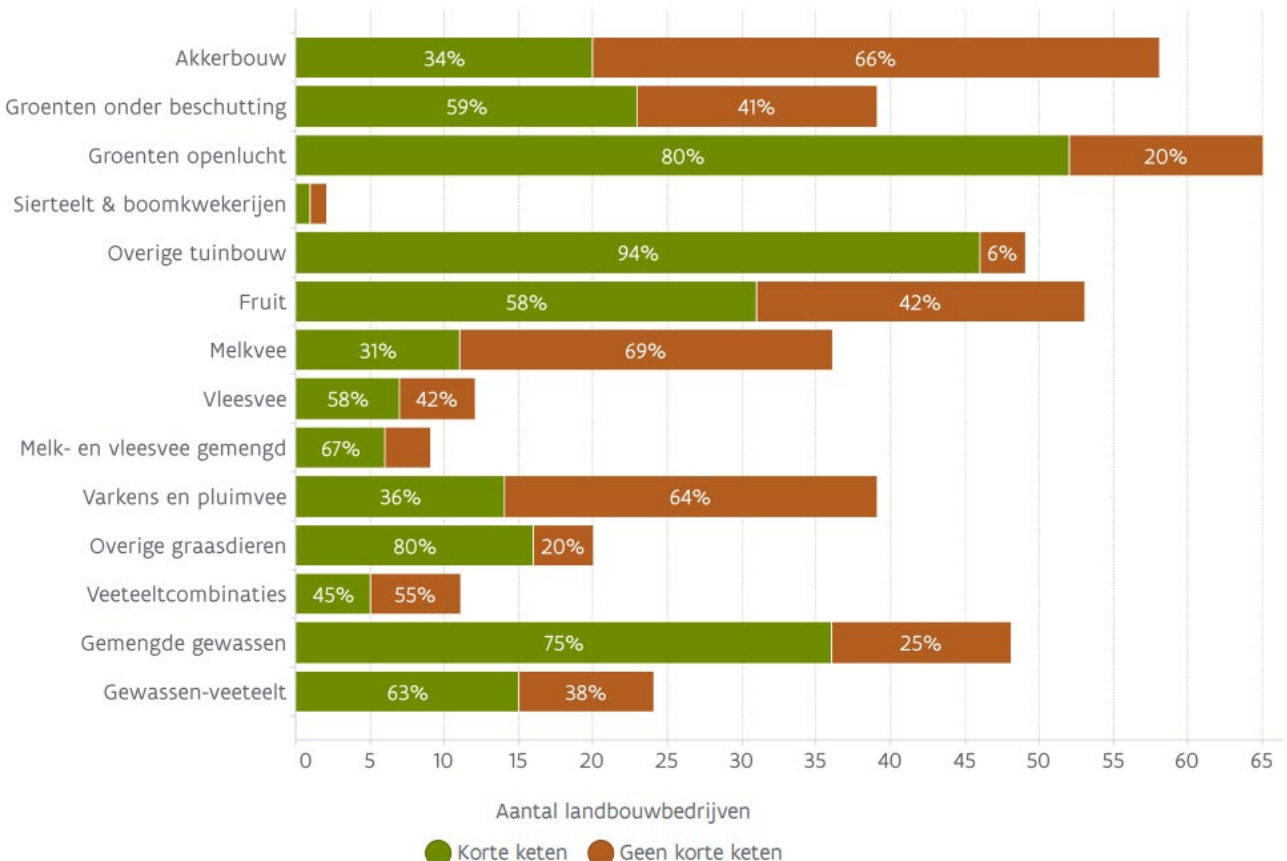
Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Bij de biologische bedrijven varieert het aandeel van bedrijven met korteketenactiviteiten sterk tussen verschillende bedrijfstypes. Figuur 1 geeft voor 2020 per bedrijfstype zowel het aantal biobedrijven met en zonder korteketenactiviteiten, alsook de respectievelijke aandelen.

Veel biologische korteketenbedrijven behoren tot de tuinbouw. Een groot aantal van de biobedrijven is immers een tuinbouwbedrijf en daarbovenop is binnen de biologische tuinbouwbedrijven het aandeel dat aan korte keten doet het grootst. Dit is vooral het geval voor de bedrijfstypes 'groenten openlucht' en 'overige tuinbouw' waar maar liefst 80% en 94% van de biobedrijven aan korte keten doet. De veeteeltsector daarentegen heeft een lager aantal biologische bedrijven. Hierdoor is het aandeel van veeteelt binnen de populatie van biologische korteketenbedrijven kleiner.

Het aantal akkerbouwbedrijven die bio is en aan korte keten doet, is beperkt. Het aantal biologische akkerbouwbedrijven is op het eerste gezicht nog behoorlijk, maar slechts 35% van de biologische akkerbouwbedrijven doet aan korte keten, het laagste percentage van alle bedrijfstypes. Bij de gemengde bedrijven is het voornamelijk het bedrijfstype 'gemengde gewassen', dat een combinatie van tuin- en akkerbouw omvat, dat een hoog aantal en aandeel biologische korteketenbedrijven heeft (36 bedrijven en een aandeel van 75%).

Figuur 1: Aantal en aandeel biobedrijven die aan korte keten doen binnen een bedrijfstype in 2020

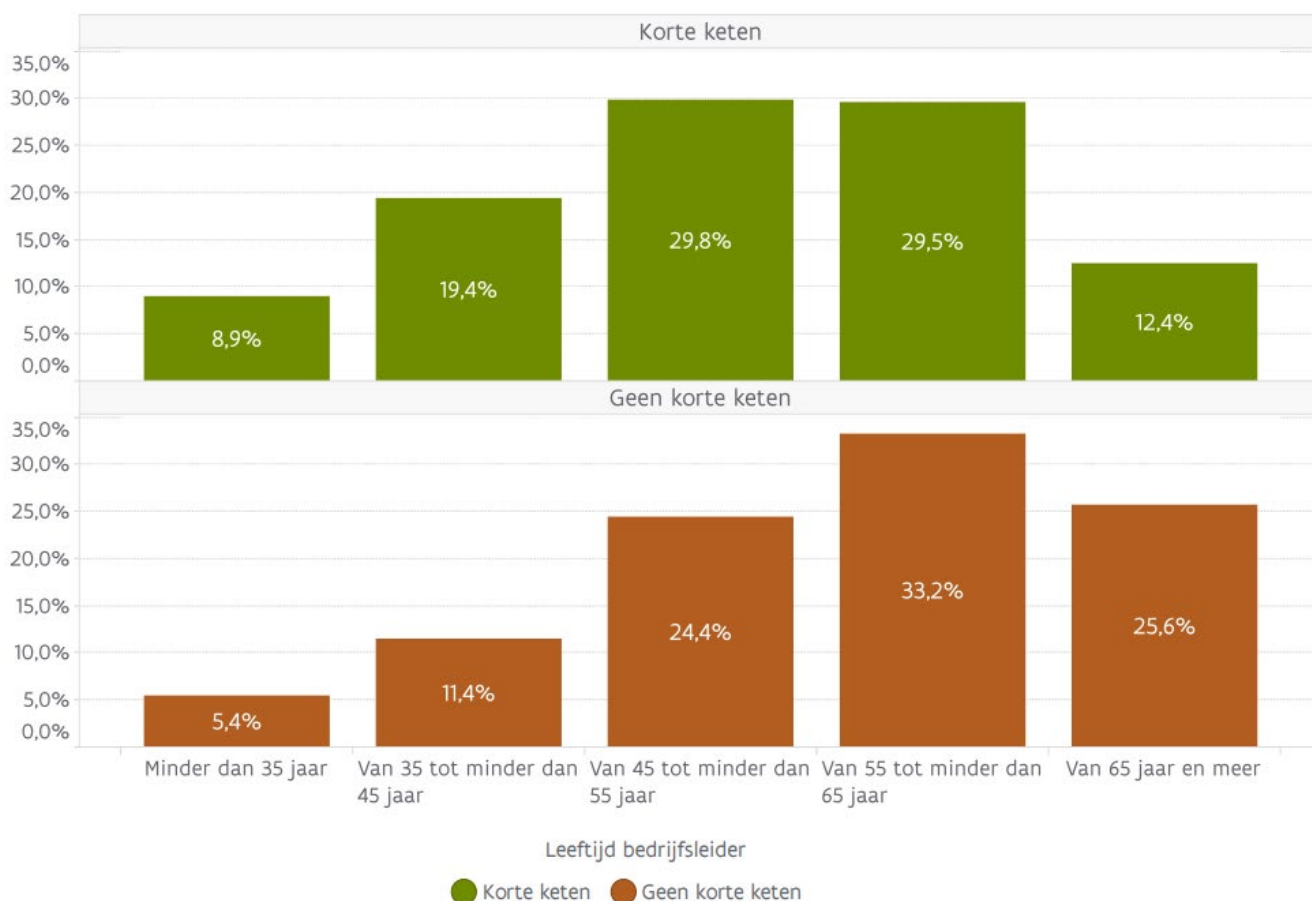

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)
 Opmerking: Er zijn geen biologische bedrijven met type 'onbekend', waardoor dit type niet voorkomt in de figuur

3.4 JONGERE LANDBOUWERS MEER AANGETROKKEN TOT KORTE KETEN

Korteketenbedrijven hebben procentueel meer jongere bedrijfsleiders dan bedrijven zonder korte keten (figuur 2). Binnen de korteketenbedrijven behoren de meeste bedrijfsleiders tot de leeftijdscategorieën '45-55 jaar' en '55-65 jaar', met aandelen van 30% voor beide categorieën. Vergelijken met bedrijven zonder korte keten zijn de bedrijfsleiders echter jonger. Zo is 12% van de bedrijfsleiders van korteketenbedrijven ouder dan 65 jaar, terwijl het aandeel bij bedrijven zonder korte keten 26% bedraagt. Daarnaast vertegenwoordigen de leeftijdscategorieën 'jonger dan 35 jaar' en '35-45 jaar' respectievelijk 9% en 19% van de bedrijven. Bij de bedrijven zonder korte keten zijn deze aandelen lager, met respectievelijk 5% en 11%.

Figuur 2: Verdeling (%) van landbouwbedrijven met en zonder korteketenactiviteit naargelang de leeftijdscategorie van de bedrijfsleider in 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

3.5 KORTEKETENBEDRIJVEN GEMIDDELD GROTER IN OPPERVLAKTE EN STANDAARDOPBRENGST

Tabel 8 toont het aantal hectare en de spreiding daarvan aan de hand van de kwantielen. Korteketenbedrijven zijn gemiddeld groter dan bedrijven zonder korte keten (30,6 ha t.o.v. 26,8 ha). De mediaan daarentegen ligt in elkaars buurt. Naast de oppervlakte is de standaardopbrengst (SO) een beter criterium om de bedrijfsgrootte over alle bedrijfstypes heen in kaart te brengen. De SO is een economische maat voor de omvang van een bedrijf, gebaseerd op de jaarlijkse opbrengst van een bedrijf met een bepaald bedrijfstype. Tabel 9 toont dat de SO een grote spreiding vertoont, zowel bij bedrijven met als zonder korteketenactiviteiten. De gemiddelde SO van korteketenbedrijven is iets hoger, al is het verschil klein (265.000 euro tegenover 254.000 euro). Daarnaast is ook de mediaan groter bij de korteketenbedrijven.

Tabel 8: Spreiding oppervlakte bedrijven met en zonder korte keten in 2020

Korte keten aanwezig	Gemiddelde oppervlakte	P25 oppervlakte	Mediaan oppervlakte	P75 oppervlakte
Ja	30,6	7,1	18,6	42,8
Neen	26,8	8	18,2	37

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Tabel 9: Spreiding standaardopbrengst (SO) (in 1.000 euro) voor bedrijven met en zonder korte keten in 2020

Korte keten aanwezig	Gemiddelde SO	P25 SO	Mediaan SO	P75 SO
Ja	264,9	33,5	124,6	330,2
Neen	253,8	26,6	103,8	321,1

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

De bedrijfsgrootte van korte keten versus niet-korte keten kan beïnvloed zijn door het bedrijfstype, doordat binnen de korteketenbedrijven bepaalde bedrijfstypes meer of minder vertegenwoordigd zijn. Tabel 10 toont daarom de gemiddelde oppervlakte en de spreiding per bedrijfstype, voor bedrijven met en zonder korteketenactiviteiten.

Zowel bij bedrijven met als zonder korteketenactiviteiten is de spreiding tussen de bedrijfstypes groot. Bij de korteketenbedrijven hebben de gespecialiseerde melkveebedrijven gemiddeld gezien de grootste oppervlakte, met 59,3 ha. De kleinste korteketenbedrijven zijn te vinden bij het type 'groenten onder beschutting', met een gemiddelde oppervlakte van 7,2 ha. Over het algemeen zijn de tuinbouwbedrijven kleiner, zowel bij de bedrijven met als zonder korte keten. Binnen veeteelt is er een grote spreiding tussen de verschillende bedrijfstypes. Melkvee, melk- en vleesvee gemengd, en veeteeltcombinaties hebben een gemiddelde oppervlakte dat hoger is dan 40 ha. Bij vleesvee, varkens- en pluimvee, en overige graasdieren ligt de gemiddelde oppervlakte tussen 20 en 30 ha.

Tabel 10: Spreiding oppervlakte (ha) bedrijven met en zonder korte keten per bedrijfstype in 2020

Bedrijfstype	Korte keten				Geen korte keten			
	Gemiddel de	P25	Mediaan	P75	Gemiddel de	P25	Mediaan	P75
Akkerbouw	23,0	6,0	13,0	29,0	20,9	6,4	12,4	25,2
Groenten onder beschutting	7,2	2,1	5,0	9,5	7,2	2,0	4,1	8,6
Groenten openlucht	15,4	3,3	7,6	17,2	18,3	7,7	13,5	22,4
Sierteelt & boomkwekerijen	10,4	2,1	3,9	10,1	11,7	2,7	5,2	12,6
Overige tuinbouw	12,1	3,8	7,1	14,6	14,6	5,1	10,0	16,8
Fruit	19,8	5,0	11,7	26,1	22,2	7,6	15,7	27,9
Melkvee	59,3	35,8	52,1	72,8	51,5	32,2	46,3	64,3
Vleesvee	29,0	10,1	22,2	39,7	21,8	7,9	15,8	28,8
Melk- en vleesvee gemengd	40,7	18,7	35,9	55,1	36,7	16,3	30,4	49,4
Varkens en pluimvee	23,1	5,6	16,5	31,7	21,2	5,9	16,1	30,0
Overige graasdieren	21,9	5,2	9,8	23,2	13,5	4,3	8,0	15,8
Veeteeltcombinaties	47,7	27,2	45,7	68,6	42,8	26,9	39,0	53,4
Gemengde gewassen	36,2	9,4	21,3	44,3	35,6	13,1	26,3	46,6
Gewassen-veeteelt	49,4	17,7	35,3	65,3	37,0	16,3	28,8	47,6
Onbekend	1,2	0,6	0,7	1,3	3,1	1,2	2,6	5,1

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Tabel 11 geeft een overzicht weer van de spreiding van de SO per bedrijfstype, weergegeven in duizend euro, voor bedrijven met en zonder korte keten. Net als bij de oppervlakte, is het verschil in gemiddelde SO tussen bedrijven met en zonder korte keten bij de meeste bedrijfstypes klein. Bij het bedrijfstype 'groenten onder beschutting' daarentegen is de gemiddelde SO ongeveer 250.000 euro hoger bij de bedrijven zonder korte keten. Bij overige tuinbouw ligt het gemiddelde van de korteketenbedrijven ongeveer 200.000 euro lager.

Tabel 11: Spreiding standaardopbrengst (SO) (in 1.000 euro) voor bedrijven met en zonder korte keten per bedrijfstype in 2020

Bedrijfstype	Korte keten				Geen korte keten			
	Gemiddel de	P25	Mediaan	P75	Gemiddel de	P25	Mediaan	P75
Akkerbouw	51,8	10,2	24,0	61,8	47,7	10,0	23,7	54,5
Groenten onder beschutting	623,7	245,9	432,2	822,6	879,4	282,7	504,7	1023,8
Groenten openlucht	177,1	40,6	93,5	189,4	202,8	84,1	145,4	239,3
Sierteelt & boomkwekerijen	551,2	103,9	316,6	622,4	474,7	113,4	264,5	540,7
Overige tuinbouw	315,2	89,6	168,7	365,6	521,9	212,9	352,7	610,0
Fruit	321,8	84,5	187,5	391,7	359,2	114,6	241,1	435,9
Melkvee	398,4	219,8	327,3	471,0	368,2	206,2	310,7	455,6
Vleesvee	119,3	31,1	76,1	152,5	99,9	22,0	51,7	117,4
Melk- en vleesvee gemengd	193,4	58,7	127,3	301,8	194,2	52,9	140,0	280,5
Varkens en pluimvee	696,7	228,6	482,6	856,9	666,9	264,9	490,6	824,6
Overige graasdieren	92,0	11,1	21,4	90,8	59,5	6,9	13,2	25,4

Bedrijfstype	Korte keten				Geen korte keten			
	Gemiddelde	P25	Mediaan	P75	Gemiddelde	P25	Mediaan	P75
Veeteeltcombinaties	477,3	233,5	426,2	598,9	488,2	266,3	428,1	608,9
Gemengde gewassen	249,7	52,8	131,2	315,2	222,7	65,0	142,5	282,7
Gewassen-veeteelt	239,5	61,1	137,1	317,2	188,6	48,3	109,2	234,7

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)
Opmerking: Onbekende bedrijfstypes hebben geen berekende SO, waardoor ze niet opgenomen zijn in de tabel.

Voor melk- en vleesveebedrijven kan voor de bedrijfs grootte ook gekeken worden naar het aantal aanwezige melk- en zoogkoeien. Tabel 12 toont de spreiding van het aantal aanwezige melk- en zoogkoeien in productie voor de twee bedrijfstypes. Het aantal melkkoeien op melkveebedrijven met en zonder korte keten is hier erg gelijkaardig. Dat geeft een ietwat ander beeld dan hiervoor bij het aantal hectare. Bij vleesveebedrijven is het aantal aanwezige zoogkoeien groter op korteketenbedrijven, met respectievelijk 31 ten opzichte van 23 zoogkoeien voor bedrijven zonder korte keten.

Tabel 12: Spreiding aantal melk- en zoogkoeien voor bedrijven met en zonder korte keten, voor bedrijfstypes melk- en vleesvee

Bedrijfstype	Korte keten				Geen korte keten			
	Gemiddelde	P25	Mediaan	P75	Gemiddelde	P25	Mediaan	P75
Melkvee	98	51	76	117	96	51	77	120
Vleesvee	31	8	22	40	23	6	14	30

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

3.6 DE ARBEIDSINSTENSITEIT VERSCHILT STERK TUSSEN BEDRIJFSTYPES

Tabel 13 en 14 geven de spreiding weer van het aantal arbeidskrachten voor bedrijven met en zonder korteketenverkoop, uitgedrukt in aantal jaarlijkse equivalenten (AJE). In 2020 hebben bedrijven met korteketenverkoop gemiddeld meer arbeidskrachten dan bedrijven zonder korteketenverkoop (2,0 AJE ten opzichte van 1,5 AJE). De spreiding van het aantal arbeidskrachten over bedrijven heen is echter groot, waardoor het gemiddelde sterk beïnvloed wordt voor zowel de populatie van bedrijven met en zonder korteketenactiviteiten. Zo zijn er enkele grote bedrijven met een hoog aantal arbeidskrachten die het gemiddelde sterk doen stijgen. De mediaan daarentegen is beter bestand tegen uitschieters van grote bedrijven en is daarom ook opgenomen in de tabellen. De mediaan van korteketenbedrijven blijkt nog altijd hoger te zijn dan de mediaan van bedrijven zonder korte keten (respectievelijk 1,1 AJE ten opzichte van 1 AJE), al is het verschil klein.

Tabel 15: Spreiding totaal aantal arbeidskrachten (AJE) per bedrijfstype voor bedrijven met en zonder korte keten in 2020

Bedrijfstype	Korte keten				Geen korte keten			
	Gemiddelde	P25	Mediaan	P75	Gemiddelde	P25	Mediaan	P75
Akkerbouw	1,0	0,4	0,9	1,1	0,7	0,1	0,4	1,0
Groenten onder beschutting	5,6	1,5	2,9	5,8	8,3	1,9	3,1	8,7
Groenten openlucht	2,7	1,0	1,7	2,8	1,7	0,3	1,0	2,0
Sierteelt & boomkwekerijen	3,4	1,0	1,8	4,1	4,1	1,0	1,9	3,9
Overige tuinbouw	3,9	1,2	2,1	4,1	4,8	1,8	2,3	4,3
Fruit	3,8	1,0	2,1	4,0	4,1	1,0	1,8	4,4
Melkvee	1,9	1,0	1,8	2,4	1,7	1,0	1,5	2,0
Vleesvee	1,2	0,9	1,0	1,4	1,1	0,6	1,0	1,3
Melk- en vleesvee gemengd	1,5	1,0	1,1	1,9	1,5	1,0	1,0	2,0
Varkens en pluimvee	1,4	1,0	1,0	1,9	1,4	0,9	1,0	1,9
Overige graasdieren	1,3	0,4	1,0	1,5	0,8	0,1	0,4	1,0
Veeteeltcombinaties	1,7	1,0	1,3	2,0	1,7	1,0	1,8	2,0
Gemengde gewassen	2,6	1,0	1,6	2,6	1,7	0,4	1,0	2,0
Gewassen-veeteelt	1,6	1,0	1,1	2,0	1,2	0,6	1,0	1,6
Onbekend	1,2	1,0	1,0	1,4	2,5	0,1	0,8	2,9

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

3.7 KORTEKETENBEDRIJVEN OEFENEN MEER ANDERE VERBREDENDE ACTIVITEITEN UIT

Korteketenverkoop (of rechtstreekse verkoop) geeft de landbouwer de mogelijkheid een aanvullend inkomen te genereren naast de traditionele verkoop. Daarnaast bieden korteketenactiviteiten ook de mogelijkheid om de consument/burger beter kennis te laten maken met de Vlaamse landbouw, waardoor de connectie tussen producent en consument versterkt wordt. In de verbredende enquête van Statbel zijn er naast korte keten twee andere verbredende activiteiten die eveneens een verbindende rol innemen tussen landbouwer en burger:

- Het uitbaten van een zorg – en/of educatieve boerderij
- Toerisme, logies en andere vormen van vrijetijdsbesteding aanbieden

Uit de resultaten van 2020 blijkt dat 10,4% van de korteketenbedrijven een zorg- en/of educatieve boerderij uitbaat vergeleken met 2,2% van de bedrijven zonder korte keten.

Naast zorg- en/of educatieve boerderijen is ook toerisme procentueel meer aanwezig bij korteketenbedrijven dan bij bedrijven zonder korte keten. In 2020 bedroeg het aandeel bedrijven met toerisme, logies en/of een andere vorm van vrijetijdsbesteding 6,8% bij de korteketenbedrijven. Dit aandeel was slechts 1,4% bij de bedrijven zonder korte keten.

4 HET INKOMENSAANDEEL UIT KORTE KETEN

Het eerste deel van het rapport bracht de omvang van de korteketenbedrijven in kaart op basis van de aanwezigheid van één of meerdere korteketenactiviteiten. Dat zegt echter niets over de grootte van de activiteiten en wat de verhouding is tussen het inkomen uit korteketenverkoop en het totale inkomen van de landbouwer. De enquête van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) deelt de korteketenbedrijven op in 3 categorieën afhankelijk van het aandeel van het inkomen uit de korte keten ten opzichte van het totale inkomen van het bedrijf. De verdeling van het aantal bedrijven over de drie inkomenscategorieën, de gemiddelde/mediaan van de oppervlakte en de SO worden voorgesteld in tabel 15. De laagste inkomenscategorie vertegenwoordigt het meeste aantal bedrijven met korteketenactiviteiten (70%). De categorieën '50-100%' en '100%' hebben respectievelijke aandelen van 19% en 11%. Tabel 16 toont hoe hoger het aandeel is van het inkomen uit korteketenactiviteiten, hoe lager het gemiddelde en de mediaan van de oppervlakte en de SO. Het zijn dus voornamelijk de kleinere bedrijven die hun volledig inkomen halen uit de korte keten.

Tabel 16: Aandeel korteketenbedrijven, oppervlakte en standaardopbrengst (SO) per inkomenscategorie in 2020

Inkomenscategorie korte keten	Aandeel bedrijven	Gemiddelde oppervlakte (ha)	Mediaan oppervlakte (ha)	Gemiddelde SO (x 1.000 euro)	Mediaan SO (x 1.000 euro)
1-50%	70%	34,4	22	302	166
50-100%	19%	24,4	14,7	195,4	83,3
100%	11%	17,7	9,3	152,2	47,4

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

In tabel 17 worden de korteketenbedrijven onderverdeeld in een bepaalde categorie op basis van de grootte van de SO en de inkomenscategorie van de korte keten waartoe zij behoren. Het aandeel niet-professionele bedrijven (SO < 25.000 euro) is veel groter bij bedrijven die hun volledige inkomen uit de korte keten halen dan bij bedrijven met een aandeel van '1-50%' (respectievelijk 34% en 17%). Bedrijven met een SO die hoger is dan 200.000 euro komen daarentegen procentueel vaker voor bij korteketenbedrijven met die 1-50% van hun inkomen uit de korte keten halen, met 46% bij de categorie '1-50%' tegenover 19% bij de categorie '100%'.

Tabel 17: Verdeling aantal bedrijven over de standaardopbrengst (SO) en inkomenscategorieën korte keten in 2020

Inkomenscategorie korte keten	≤ 25.000	Aandeel (%)	> 25.000 en ≤ 200.000	Aandeel (%)	> 200.000	Aandeel (%)
1-50%	505	17%	1.129	37%	1.381	46%
50-100%	214	26%	398	47%	227	27%
100%	163	34%	221	47%	91	19%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

De procentuele verdeling van de bedrijven over de drie inkomenscategorieën verschilt voorts tussen bedrijfstypes (tabel 18). 'Groenten openlucht' en 'overige tuinbouw' hebben met respectievelijk 21% en 22% het hoogste aandeel van bedrijven met een volledig inkomen uit de korte keten. Melkvee, veeteeltcombinaties en gewassen-veeteelt daarentegen hebben het laagste aandeel, met elk 6%. De verdeling van de bedrijven over de inkomensgroepen is voor elk bedrijfstype hetzelfde: de inkomenscategorie van 100% telt het laagste aantal bedrijven.

Tabel 18: Deel inkomen rechtstreekse verkoop ten opzichte van totale inkomen voor korteketenbedrijven per bedrijfstype

Bedrijfstype	1-50% Aantal	%	50-100% Aantal	%	100% Aantal	%
Akkerbouw	737	64%	254	22%	160	14%
Groenten onder beschutting	173	80%	23	11%	19	9%
Groenten openlucht	87	54%	39	24%	34	21%
Sierteelt & boomkwekerijen	107	68%	35	22%	16	10%
Overige tuinbouw	62	53%	30	25%	26	22%
Fruit	192	73%	47	18%	25	9%
Melkvee	444	81%	72	13%	33	6%
Vleesvee	289	70%	87	21%	36	9%
Melk- en vleesvee gemengd	112	68%	31	19%	22	13%
Varkens en pluimvee	198	69%	58	20%	29	10%
Overige graasdieren	64	57%	27	24%	21	19%
Veeteeltcombinaties	98	79%	19	15%	7	6%
Gemengde gewassen	139	67%	46	22%	21	10%
Gewassen-veeteelt	309	77%	69	17%	24	6%
Onbekend	4	50%	2	25%	2	25%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Tabel 19 toont voorts dat in elk bedrijfstype de bedrijven met inkomencategorie '1-50%' gemiddeld gezien de grootste oppervlakte hebben, met uitzondering van de bedrijfstypes 'groenten onder beschutting' en 'overige tuinbouw'. De mediaan van de oppervlakte toont bij de meeste types hetzelfde beeld, al is bij 'sierteelt & boomkwekerijen', 'vleesvee' en 'melk- en vleesvee gemengd' de mediaan van de oppervlakte het grootst bij de inkomencategorie '100%'.

Tabel 19: Oppervlakte per inkomenscategorie korte keten en bedrijfstype in 2020

Bedrijfstype	1-50%		50-100%		100%	
	Gemiddelde	Mediaan	Gemiddelde	Mediaan	Gemiddelde	Mediaan
Akkerbouw	25,7	14,2	20,5	12,5	14,7	8,9
Groenten onder beschutting	7,3	5,0	8,0	5,7	5,0	1,9
Groenten openlucht	21,1	13,2	11,5	6,9	5,4	2,5
Sierteelt & boomkwekerijen	11,0	3,8	8,7	3,5	9,8	8,1
Overige tuinbouw	13,6	9,8	15,8	7,2	4,4	3,2
Fruit	24,4	16,1	7,8	4,6	6,9	3,8
Melkvee	60,7	53,5	53,3	44,2	52,6	44,6
Vleesvee	30,3	21,9	24,5	22,2	29,5	23,3
Melk- en vleesvee gemengd	42,4	37,2	33,7	28,1	41,3	39,7
Varkens en pluimvee	24,8	18,9	22,7	17,1	11,6	8,1
Overige graasdieren	27,2	11,7	17,8	8,8	11,6	6,7
Veeteeltcombinaties	51,5	50,7	38,4	30,0	20,5	23,1
Gemengde gewassen	44,4	28,6	22,9	12,2	10,7	7,3
Gewassen-veeteelt	52,6	38,2	42,2	31,4	28,5	21,8
Onbekend	1,4	0,8	/	/	0,6	0,6

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)

Voor gespecialiseerde melk- en vleesveebedrijven brengt tabel 20 opnieuw de bedrijfs grootte in kaart op basis van het gemiddelde en de mediaan van het aantal aanwezige melk- en zoogkoeien per bedrijf. Voor het bedrijfstype melkvee is het aantal melkkoeien lager in de hogere inkomenscategorieën, al is het verschil klein. Bij gespecialiseerde vleesveebedrijven is het gemiddelde van het aantal zoogkoeien iets hoger bij bedrijven met een volledig inkomen uit korteketenactiviteiten dan bij de andere inkomenscategorieën. De mediaan daarentegen is ongeveer gelijk aan de categorie 50-100%, maar wel hoger dan de categorie 1-50%.

Tabel 20: Aantal zoog- en melkkoeien per inkomenscategorie korte keten voor gespecialiseerd melk- en vleesvee (in 2020)

	1-50%		50-100%		100%	
	Gemiddelde	Mediaan	Gemiddelde	Mediaan	Gemiddelde	Mediaan
Melkvee	99	78	95	66	91	63
Vleesvee	31	20	27	27	33	26

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) (2022)